

УДК 378.015.31:172.15]:004.351(045)

*КСЕНІЯ ШЕЛЯГ, аспірант кафедри педагогіки, психології,
початкової освіти та освітнього менеджменту,
Комунальний заклад "Харківська гуманітарно-педагогічна
академія" Харківської обласної ради, Україна
ORCID ID 0000-0002-6577-6526
ksenia2424212@gmail.com*

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

*KSENIYA SHELYAG, Postgraduate student of the Department of
Pedagogy, Psychology, Primary Education and Educational
Management Municipal Establishment "Kharkiv Humanitarian
Pedagogical Academy" of Kharkiv Regional Council, Ukraine*

EDUCATION OF PATRIOTIC FEELINGS IN FUTURE TEACHERS IN THE DIGITAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT

У статті автором проаналізовано науково-педагогічну, методичну літературу та доведено актуальність виховання патріотичних почуттів у майбутніх педагогів в умовах цифрового освітнього середовища. На основі представлених даних визначено принципи, на які слід спиратися у процесі здійснення освітньої діяльності та виховання патріотичних почуттів в студентській молоді. Автором запропоновано форми та методи, які сприятимуть ефективному вихованню патріотичних почуттів молодого покоління в умовах цифровізації освіти.

Ключові слова: виховання, патріотичне виховання, цифровізація, принципи, патріотичні почуття, здобувачі освіти.

Summary. In the article, the author analyzed scientific-pedagogical and methodical literature and proved the relevance of nurturing patriotic feelings in future teachers in the conditions of a digital educational environment. On the basis of the presented analysis, the principles that should be relied upon in the process of carrying out educational activities

and fostering patriotic feelings among student youth are determined. The author proposed forms and methods that will contribute to the effective education of patriotic feelings of the young generation in the conditions of digitalization of education.

Key words: education, patriotic education, digitalization, principles, patriotic feelings, education seekers.

Мета: на основі аналізу науково-педагогічної, методичної літератури довести актуальність виховання патріотичних почуттів у майбутніх педагогів в умовах цифрового освітнього середовища.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Патріотичне виховання завжди має важливе значення для будь-якого суспільства, а в умовах воєнного стану, це питання набуває ще більшої актуальності, особливо коли йдеться про формування національної ідентичності, громадянського самоусвідомлення та активної громадянської позиції. Однак з активним упровадженням у всі сфери життєдіяльності суспільства цифрових технологій вини-

кають нові проблеми і перспективи популяризації патріотичного виховання в сучасному освітньому середовищі закладу вищої освіти.

В умовах цифрового освітнього середовища важливо знайти ефективні стратегії і методики для виховання патріотичних почуттів у майбутніх педагогів. Це вимагає забезпечення доступу до якісного патріотичного контенту, розробки інтерактивних освітніх і виховних матеріалів, сприяє активній участі здобувачів освіти в патріотичних заходах.

Обґрунтовуючи доцільність виховання патріотичних почуттів у майбутніх педагогів в умовах цифрового освітнього середовища, погоджуємося з А. Харківською, котра наголошує, що "освітня галузь покликана забезпечити виконання вимог суспільства щодо підготовки висококваліфікованих, конкурентоспроможних майбутніх педагогів, здатних у своїй діяльності реалізовувати виховні, освітні та розвивальні функції" (Харківська, 2018).

Аналіз досліджень і публікацій. Питання виховання патріотичних почуттів у майбутніх педагогів в умовах цифрового освітнього середовища висвітлені у

працях таких учених, як І. Бех (*Бех, 2001*), В. Кремень (*Кремень, 2008*), Г. Пономарьова (Пономарьова, 2016), М. Роганова (*Роганова, 2016*), А. Харківська (*Харківська, 2021*), Г. Шевченко (*Шевченко, 2012*) та інших.

Однак проблема виховання патріотичних почуттів у майбутніх педагогів в умовах цифрового освітнього середовища ще не стала предметом окремого вивчення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виховання патріотичних почуттів у майбутніх педагогів є запорукою суверенної держави, високих громадянських почуттів молоді, високого рівня національної свідомості суспільства.

Аналізуючи дослідження Г. Пономарьової, слушним для нас є узагальнення, що "духовне відродження українського народу можливе завдяки збереженню національних культурно-історичних традицій і сповідуванню загальнолюдських цінностей. Також у суспільстві, державі відчувається об'єктивна потреба в громадянах, спроможних до їх сприйняття, збереження та збагачення. Система освіти є одним з найбільш важливих факторів досягнення цієї мети, підготовки поколінь до відтворення культурних цінностей. Вирішення зазначеного завдання не може бути забезпечено тільки предметною, спеціальною підготовкою майбутнього фахівця: освіта відповідатиме вимогам сьогодення і стане повноцінною лише в тому випадку, коли її зміст визначатиметься виховними цілями" (*Пономарьова, 2016*).

Дотримуючись логіки дослідження, зазначимо, що "освіта покликана окультурювати сучасний світ, людину... повинна бути спрямована на формування знань про права й обов'язки людини і тісно пов'язана з формуванням соціально-політичної компетентності особистості у суспільній сфері" (*Харківська, Харківський, 2021*).

Здійснивши порівняльний аналіз досліджень вітчизняних науковців щодо проблеми ефективного виховання патріотичних почуттів у майбутніх педагогів, на наш погляд, доречним стане дотримання наступних принципів, які представлені у дослідженні "Виховання громадянської та правової відповідальності сучасної особистості – процес відродження нації", а саме:

- принцип гуманізації та демократизації виховного процесу, що передбачає рівноправність учасників педагогічної взаємодії, їх взаємоповагу, що викликає позитивну відкритість до сприйняття громадянських цінностей: щирості, доброти, справедливості, співчутливості, милосердя тощо;

- принцип орієнтації змісту виховання на розвиток соціальної активності молоді, зумовлений суспільною природою більшості професій, необхідністю віддавати людям свої знання, духовний досвід, фізичні та моральні сили. Висока самовіддача фахівця в поєднанні з розумінням своєї відповідальності за долю кожної людини, її духовний і творчий потенціал можуть бути сформовані на основі розвитку й закріплення здібностей до співпереживання;

- принцип комплексності та міждисциплінарної інтегрованості, який передбачає налагодженість у громадянському вихованні тісної взаємодії та об'єднання освітнього й виховного процесів;

- принцип самоактивності і саморегуляції, який сприяє розвитку суб'єктних характеристик, формує здатність до критичності й самокритичності, прийняття самостійних рішень, що поступово виробляє громадянську позицію особистості;

- принцип системності, згідно з яким процес громадянського виховання зумовлюється гармонійністю розвитку взаємопов'язаних новоутворень у структурі особистості;

- принцип інтеграції, що передбачає інтегрованість української національної культури в контексті загальнодержавних, європейських і світових цінностей, у загальнолюдську культуру;

- принцип культуровідповідності, який передбачає органічну єдність громадянського виховання з історією та культурою народу, його мовою, народними традиціями та звичаями, що забезпечують духовну єдність, наступність та спадкоємність поколінь тощо (*Харківська, Харківський, 2021*).

Ураховуючи реалії сьогодення, цифровізацію освітнього процесу, на наш погляд, необхідним є створення ефективних інструментів виховання патріотичних почуттів: створення спеціальних груп, форумів або спільнот у соціальних мережах, які присвячені патріотичному вихованню і сприятимуть обміну думками, ідеями, враженнями між майбутнім педагогом.

Доречним також вважаємо залучення здобувачів вищої освіти до створення патріотичних проєктів, вебдодатків, відео або аудіоматеріалів, що дозволить їм проявляти творчість та аналізувати, як саме вони інтерпретують патріотичні цінності.

Цифрове освітнє середовище має великий потенціал для виховання патріотичних почуттів, оскільки забезпечує доступ до різноманітних ресурсів, інтерактивних матеріалів і спільнот, що сприяють формуванню національної свідомості, патріотичних цінностей. Ефективне використання цифрових технологій вимагає розробки спеціальних методик та стратегій, адаптованих до потреб виховання патріотичних почуттів. Важливо поєднати традиційні підходи до патріотичного виховання з інноваційними інструментами цифрового освітнього середовища.

Актуальним є залучення майбутніх педагогів до активної участі в патріотичних онлайн-про-

ектах, що допомагає особистісному розвитку. Важливо розвивати цифрові компетенції у майбутніх педагогів, щоб вони могли ефективно застосовувати цифрові ресурси та інструменти у процесі патріотичного виховання. Насамперед, маємо на увазі навички критичного мислення, аналізу й оцінки інформації, медійної грамотності та етичного використання цифрових засобів.

У процесі виховання патріотичних почуттів у майбутніх педагогів в умовах цифрового освітнього середовища науково-педагогічним працівникам слід провести:

- дослідження ефективності різних методик і стратегій виховання патріотичних почуттів у цифровому освітньому середовищі, їх порівняння з традиційними методами;

- вивчення ефективності впливу патріотичного виховання у цифровому середовищі на професійний розвиток майбутніх педагогів, їхню готовність до патріотичної роботи в навчальних закладах;

- аналіз ролі соціальних мереж та медіа у формуванні патріотичних почуттів із метою розробки ефективних стратегій використання цих ресурсів;

- дослідження впливу культурного розмаїття у цифровому середовищі на формування патріотичної свідомості та толерантності в майбутніх педагогів;

- розробку інноваційних цифрових педагогічних інструментів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, ефективне виховання патріотичних почуттів у майбутніх педагогів в умовах цифрового освітнього середовища можливе завдяки ефективній реалізації представлених принципів і виконання науково-педагогічним працівниками запропонованого алгоритму щодо популяризації патріотичних почуттів, моральних якостей, громадянської позиції тощо.

Перспективи подальшого наукового дослідження вбачаємо в розробці моделі системи виховання патріотичних почуттів у майбутніх педагогів в умовах цифрового освітнього середовища.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Бех, І. Д. (2001). Формувати у дитини почуття цінності іншої людини. *Педагогіка толерантності*, 2 (16), 16–23.

Кремень, В. Г. (2008). Освітня діяльність і інтелект: проблеми формування національної інтелігенції. *Теорія і практика управління соціальними системами*, 2, 3–11.

Пономарьова, Г. Ф. (2016). Система виховної роботи у вищих педагогічних навчальних закладах. (Дис. ... д-ра пед. наук), Сєвєродонецьк. 540 с.

Харківська, А. А. (2018). Теоретико-методологічні аспекти виховання креативного ставлення до професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти. *Теорія і методика професійної освіти*, 15. Відновлено з <http://surl.li/jbeyv>.

Харківська, А. А., Харківський, В. С. (2021). Виховання громадянської та правової відповідальності сучасної особистості - процес відродження нації. *Вісник*

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, 3, 57–62.

Шевченко, Г. П. (2012). Тенденції модернізації виховного процесу у вищій школі. *Педагогічна і психологічна науки в Україні*, 5, 241–254.

REFERENCES

Bekh, I. D. (2001). Formuvaty u dytyny pochuttia tsinnosti inshoi liudyny. *Pedahohika tolerantnosti*, 2 (16), 16–23.

Kremen, V. H. (2008). Osvitnia diialnist i intelekt: problemy formuvannia natsionalnoi intelihentsii. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy*, 2, 3–11.

Ponomarova, H. F. (2016). Systema vykhovnoi roboty u vyshchikh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh. (Dys. ... d-ra ped. nauk), Sievierodonsk. 540 s.

Kharkivska, A. A. (2018). Teoretyko-metodolohichni aspekty vykhovannia kreatyvnoho stavlennia do profesiinoi pidhotovky maibutnykh pedahohiv doshkilnoi osvity. *Teoriia i metodyka profesiinoi osvity*. Retrieved from <http://surl.li/jbeyv>.

Kharkivska, A. A., Kharkivskiy, V. S. (2021). Vykhovannia hromadianskoi ta pravovoi vidpovidalnosti suchasnoi osobystosti – protses vidrozhennia natsii. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho*, 3, 57–62.

Shevchenko, H. P. (2012). Tendentsii modernizatsii vykhovnoho protsesu u vyshchii shkoli. *Pedahohichna i psykholohichna nauky v Ukraini*, 5, 241–254.

Стаття надійшла 13. 04. 2023 р.